

Tract. VIII. Examen VI.

ditoribus cedendo , possit licite , & validè Religionem ingredi. Ita S. Th. infra q. 189. art. 6. ad 3. dicens : „ Ille , qui est obligatus ad aliquid certum , non potest illud licite prætermittere facultate existente . Et idem si aliquis sit obligatus , ut alicui ratione ponat , vel ut certum debitum reddat , non potest hoc licite prætermittere , ut Religionem integratur . Si tamen debet aliquam pecuniam , & non habeat unde reddat , tenetur facere quod potest , ut scilicet cedat bonis suis creditori . Hac S. Thom.

Rationem S. D. dat subdens ; Propter pecuniam persona liberi hominis secundum jura civilia non obligatur , sed solum res : quia persona liberi hominis superat omnem estimationem pecuniae . Ergo bonis cedendo de sua persona , quemcumque statum amplectendo , libere disponere potest .

Alius ratio patebit ad Dico 2.

Ex qua patera differentia inter talen debitorem ex una , & mancipium (idem est de marito consummato matrimonio) ex altera parte . Quia persona mancipii est sub iure , & proprietate domini , persona vero debitoris non est sub dominio creditoris . Et maritus per matrimonii consummationem libertati , & privilegio transirendi ad perfectionem statum renuntiavit .

Dixi : Stando in iure nature . Quid sit de jure positivo , patebit ex dicendis .

Dico 2. Si debitor brevi tempore , v. g. uno vel duobus annis per labores consuetos possit satisfacere creditori , tenetur ingressum usque ad differe : si tamen ante restitutionem ingressus profiteatur , professio est valida , eumque à restituitione onere liberata .

Ratio 1. p. Tum quia tunc debitor est in potentia proxima ad solvendum , quilibet autem tenetur satisfacere quantum potest . Tum quia tunc creditores sunt rationabiliter inviti : secus est in prius casu . Ergo .

Ratio 2. p. Patet ex verbis S. D. ante adducitis ex art. 6. Ea Confirmatur : Quia idem non valet Professio servi non invito domino , & uxoris invito marito quia non sunt personae liberae , seu non sunt sui iuris , sed alterius . Ergo cum debitor sit , & maneat sui iuris , &c.

Ratio 3. p. cum S. Antonino , Silvestro , &c. contra alios extraneos . Illud moraliter est impossibile , quod est valde difficile , ac honeste , & decenter fieri non potest : Sed in Religione teneri cum licentia Fratrali : si debitor ait enim quandam (callet) horis successivis labore , ut acquirat , unde debitum solvat , est valde difficile , & honeste ac decenter fieri non potest . Ergo est moraliter impotens . Ergo .

Non tamen , quod Monasterium tenetur satisfacere creditoribus , si intuitu debitoris per hazarditatem , legationem , aut donationem aliquid acquisivit .

Dico 2. Sixtus V. quadam suis Constitutionibus ad Religionem inhabilitavit eos , qui esse alieno super vires erant gravati : Clemens tamen VIII. illud ad terminos juris redixit quod eam partem , quia professio huiusmodi decernitur nulla , eamque valeret voluntate . Sed valente Professione jam debitor suis bonis cedit . Ergo ab onere restituitione liberatur .

Fatetur tamen , si contingenter talem à Religione quomodocumque dimitti , ut possit sibi lucrari , debita reviriscere , quia erant solum sopia , non extincta .

Nota , quod nec *Sixtus V.* suo decreto comprehendit illos , qui habent grandia debita , quæ tamen non superant eorum substantiam , uti nec eos , qui (ut creditores solvantur) bonis suis cedunt ; nec habent spem , ut manendo in saeculo tam citè possint integrè solvere : ea enim cessione quantum possibile est , consultur creditoribus , & caveatur eorum præjudicium , qui erat finis decreti .

CXXXI. Oppono 1. contra 1. Quilibet iure naturæ tenetur solvere omnia debita . Ergo ad hoc non eximitur per Religionem .

2. Qui facit alteri , quod sibi nolle fieri , peccat contra legem naturæ . Sed . Ergo .

3. Quod solum est de consilio , non debet prædicare illi , quod est de præcepto : Sed ingredi Religionem solum est de consilio , solvere debita est de præcepto .

4. Non licet facere malum , ut eveniat bonum .

Si non solvere debita est malum , nimisdam tempore creditoris . Ergo id non licet , ut eveniat lucrum spirituale . Quod idem patet ex illa regula juris . Nemini licet cum alterius injuria locupletari .

5. Non licet aliena rapere , ut pateat factior in iure Religionis . Ergo non licet non solvere .

6. Filius , qui in saeculo manens pauperi parenti (qui alio modo sustentari nequit) potes succurrere , peccat contra ius naturæ , ingrediendo Religionem . Ergo similiter .

7. Juxta dicta in hoc Tractatu , n. 95. Qui sub spe promissi matrimonii deforavit virginem , tenetur eam ducere , adeoque non potest ingredi Religionem , quin ingressus cederet in ejus iuriam , & detrimentum . Sed idem est in nostro casu . Ergo .

Ad 1. dist. ant. Si moraliter sit potens , conc. secus , negatur .

Ad 2. N. min. & dist. major. Qui facit positive , conc. negativè solum , N. major. Et si dist. min. N. conseq. Qui ergo alteri positive , & direcè aliquid aferit , peccat in legem naturæ , debitor vero in nostro casu infanti dampnum folium inducit , & negativè , nimisdam non restituendo dum moraliter , & absque magna difficultate non potest , nec sine majori suo dampno , quid incurrit se privando data cuius à Deo libertate ad perfectiorem statum transeundi , in eo Deo serviendo , laqueos seculi evadendi , animam in tuum collaudandi , &c.

Ad 3. dist. maj. ex dicti , si , quod est de præcepto moraliter potuisse sit implere , conc. secus , negatur .

Ad 4. dist. maj. uti ad 2.

Ad 5. N. cons. Disparitas est , quia aliena rapiendo (extra extram necessitatem) directe , & positive inferi damnum , & dominus ad id rationabiliter est invitus ; secus in nostro casu .

Ad 6. neg. conseq. Disparitas pariter est , quia præceptum subveniendi parentibus est præceptum pietatis , ex ipsa naturali origine ortum , & est strictius quam justitia ad solvendum debitoribus .

Ad 7. N. consequentiam . Disparitas est . Tum quia corruptor virginis videns non superesse aliud medium obtinendi usum corporis ejus , prouidit matrimonium censem cesserisse juri , & libertati eligendi perfectiore statum . Tum etiam quis non est moraliter impotens ad servandam fidem : Sed potest implere sine difficultate , & honeste ac decenter ut supponitur , & loc. cit. explicatum est , secus in praesenti .

TRAC-

TRACTATUS IX.

De Vitiis , Justitiae oppositis .

Ex 2. 2. à quæstione 63. usque ad quæstionem 78. inclusive .

UT contraria juxta se posita magis elucentur , postquam examinavimus Justitiam , species ejus , & actus , libet vitia ei opposita discutere , ut patet , quod sicut Justitia est virtus ius suum cuique tribuens , ita Injustitia sit vitium , jus suum cuique auferens , quod diversimode fit , ut patet ex dictu his Tractatus : in quo Confessarium debet esse versatum , probat eadem ratio , quæ pro tractatu precedentem .

EXAMEN I.

De acceptione Personarum , quæ opponitur Justitia distributiva .

De quo S. D. Doct. quer. 63. per quatuor articulos .

QUÆRERO I. Quid , & quantum peccatum est acceptio Personarum ?

I. Resp. 1. Acceptio Personarum (quatenus de ea hic agitur , & in malum sumitur) definitur , quod sit vitium , quod id quod ex debito justitia conferendum est uni persona , confertur alteri , non properter meritum ejus ad rem quæ conferuntur , sed ob conditionem ejus , quæ non congruit ad ipsam rem : ut si quis Beneficium , Parochiam , vel Episcopatum conferat Paulo , quia Paulus est , quia tuus amicus est , quia consanguineus , affinis , &c. quæ conditions nihil faciunt ad esse dignum officio , beneficio , &c. Si vero ei conferat idem quia aptus , & dignus vel digne est , hac conditio facit , ut ei debetur ex justitia distributiva .

Notandum à me sunt verba S. Thom. hic art. 1. ad 3. dicentes : „ Duplex est datio : Una quidem perit , hens ad justitiam , qui scilicet aliquis dat atlicui quod ei debetur . Et circa tales dationes attenditur personam harum acceptio . Alia est datio ad liberalitatem perit , nens , qui scilicet gratis datur alio , quod ei non debetur . Et tali est collatio numerum gratie , per quæ peccatores assumuntur à Deo . Et in hac donatione non habet locum personarum acceptio , quia quilibet absque iniustitia potest de suo dare , quando cum vult , & qui vult , secundum illud Matth. 20. „ An non licet mihi quod volo facere ? Tolle quod tuum est , & yade . Hac S. Doctor . Ex quo patet , quod Deus non sit acceptor personarum , licet gratiam det uni , & non alteri .

II. Resp. 2. Acceptio personarum ex genere suo , id est , intra propria lineam , & speciem , eti nulla extrinseca species peccati , v. g. scandalis accedit potest esse peccatum mortale , & est , si sit in re gravi , in individuo tamen potest esse veniale ob levitate materie .

Ratio 1. part. est : Tum quia graviter repugnat Justitia , Juris Reipublicæ , bono communis , & charitati proximi , &c. Part. 2. patet ex levitate materiae .

QUÆRERO II. Distributor , seu collator spirituum Dignitatem , aut Ecclesiasticorum Beneficiorum ut hoc peccatum evitetur , tenetur in conscientia , & sub mortali ea conferre , aut vorum suum dare digniori ?

II. Ante Responsem Nota ex S. Th. art. 2. in corp. duplicit unum posse estimari digniori altero : Primo absoluto simpliciter & secundum se , & sic ille dicitur dignior , quia abundat majoribus donis gratia , & sanctitatis . Secundo , ad bonum commune , id est , qui plus habet de gratia , donis , ac subsidis , quæ ad talen statum vel officium debite exequendum faciunt . Contigit enim quandoque , quod ille , qui est minus sanctus , & minus sciens , possit magis conferre ad bonum commune , vel proper potentiā

vel industriam secularem , vel proper aliquod hujusmodi : v. g. præxim , econiam in tali officio necessariam , &c. Hoc notandum .

Resp. Probabiliter , & tunc est , quod sub peccato ex genere suo mortali , quod est acceptio personarum ; teneatur quis omisso digno eligere vel promovere digniori , & Ecclesie utiliorum ad Beneficium habent annexam curiam animarum vel Ecclesiasticam gubernationem . Ita Concil. Triad. Sess. 24. de Reform. cap. 1. de Creatione Episcoporum & Cardinalium locum decernit , mortaliter peccare , nisi quos digniores , & Ecclesie magis utilis ipsi judicaverint : non quidem preciosum , vel humano affectu , aut suggestionibus , sed eorum exigentibus meritis practici diligenter curaverint .

Et S. Thom. hic art. 2. ad 3. in corp. ait : „ Quantum ad hoc quod electio impugnari non possit in foro ro judiciali , sufficit eligere meliorem : quia sic omnibus electio posset habere calumniam . Sed quantum ad conscientiam eligentis , necesse est eligere meliorem , vel simpliciter , vel in comparatione ad bonum commune . Hac ibi .

Ratio : Collator , vel elector , vel patronus pro causa accipiens conditionem personæ quæ non facit ad negotium ; peccat peccato acceptio personarum ; quod , cum sit in re gravi , est mortale : Sed qui ad Ecclesiasticam dignitatem , aut beneficium curatum promovet dignum , reicto digniore , pro causa acceptio conditionem persona , quæ non facit ad negotium , ut patet . Ergo Major probatur : Nullus Patronus , Elector , Collator , etiam ipse Papa est Dominus Beneficiorum , Sed solum dispensator ; cum ea non det tamquam dona gratuitæ , & ex merita liberalitate (hac enim solum respicit bona propria) . Ergo tenetur ea distribuire tamquam bona communia Ecclesiæ secundum ordinem justitiae distributivæ . Ergo Major est vera .

Dixi 1. Sub peccato idest , in foro poli , & conscientia , nam in foro fori subsistit electio digni , ut patet ex verbis S. Thomæ .

Dixi 2. Ex genere suo mortali : quia sunt casus , in quibus nullum , vel veniale est peccatum . 1. Si dispartias sit exigua . 2. Si non possit conferri quam illi qui a Patrono , id est , ab eo , qui habet ius Patronatus ; seu juri presentandi , presentatur , tunc enim sicutus Patronus est in culpa . 3. Si necessario debeat conferri aliqui de gremio Ecclesiæ , ex certa familia , aut civitate , licet absolute ex aliis locis vel familiis possent haberi digniores . 4. Si sint multi eligentes , & peccator vota inclinet in dignorem , qui nec meo voto emerget , & est periculum , ne eligatur in dignum , possit dare votum digno : quia eligere dignum , non est malum secundum se , sed tunc quando adest dignior , qui effectivè possit eligi . 5. Primus fundator beneficij , etiam Parochialis potest presentare dignum reliquo digniori , quia bona sua potest dare cui vult , & hoc ipsi ab Ecclesia indulgetur , in fideliis eo facilius alliciantur ad fundanda beneficia . Quandiu enim vivit , hac bona nondum sunt simplificiter , & absolute communia , sed solum salvo jure , quod de consensu Ecclesie sibi reservat : hoc vero non transit ad successores , sed peculiare est fundatoris .

dator. 6. Aliqui excusant eum qui beneficium resig-
nat digno; sed cum *Soto* probabilius dicendum, etiam
eum non excusari, quia est causa cur beneficium
debet minus idoneo: qui vero dat causam damni
damnum dedisse censemur. Quae *sae*dem ratio* probat,
quod omnes tenentur Ecclesie ad restitu-
tionem, qui reliquo digno eligunt, vel promovent dig-
num. Vide *Tract. 8. Examen 5. n. 87.**

Dixi 3. *Ecclesia* intollerem ad insinuandum, suf-
ficiere, ut talis eligatur, qui est dignior comparative,
licet non simpliciter.

Dixi 4. Ad beneficium curatum, &c. quia in be-
neficio purè simplicibus, non videtur esse mortale re-
liefio digno promovere dignum, idque patet ex
praxi omnium Praelatorum, etiam ipsius Papa, qui
parum cogitantes de dignioribus beneficia simplicia
conferunt dignis.

Ratio 5. Quia merita, qua ad ea requiruntur, no-
tabiliter se non excedunt, immo in omnibus sunt
æqualia: v. g. posse recitare horas, officium legeré,
vel cantare Missam. Excipuntur hic merito beneficia
illa, simplicia quidem, attraentia majoris momenti, ut
sunt nonnulli Canonici, qui habent suffragium in
electionibus ad dignitates Ecclesie, aut ad officia cu-
ram animarum habentia, vel in regimine honorum
Ecclesiastico, &c. que etiam necessariò conferen-
dant dignioribus.

Argumenta, que contra responsionem possunt
opponi, solvuntur tum ex *Nobilitate* anti-responso-
nem posito, tum etiam observando ex dictis, quod
eliger dignum secundum se quidem sit opus bonum,
& bene sonet, secus in concursu dignioris, quia fit
contra ordinem justitia distributiva & contra intentionem
Ecclesie, que licet non velit à beneficiario offi-
cium præstari optimo modo, vult tamen præstari tali
modo qualiter necessitates Ecclesie requirunt, sive in
docendo ignorantes, in refando heresses quod dignum
non ita potest præstare, ac dignior. Unde Apostolus
enumerans qualitates Episcopi, at quod oporteat
esse sobrium, prudentem, pudicum, doctorem, &c.
loquens quidem in gradu positivo, non in compara-
tivo, ut insinuat, quod illæ qualitates diversive sumpta-
re non significant dignioris, bene tamen collectivè,
qualiter eas requirit. Dum vero *Apostolus 1. Cor. 3. ait*: *Quaritur inter dispensatores* (id est, Ministros
Ecclesie) *ut filii quis inventari*, non dicit, *fili-
orum*, quia sibi solum assignat primum, & precipuum
requiruntur in Ministro Ecclesie, seu primam & prin-
cipalem virtutem, quam dicit esse fidem.

Quæro III. Secularis potentia, & nobilitas
conferre aliquid ad hoc, ut quis censeatur dignus
beneficio Ecclesiastico?

III. Respondet affirmativè. *Ratio.* Quia ista (ut
aut *noster Sylvester*) conferunt ad honorem Dei, quod
nimis in eis ministerio etiam Nobiles occupentur:
& interducent etiam ad utilitatem Ecclesie, quia sua po-
tentia Ecclesie hostes, v. g. hereticos comprimerè
possunt: Non quod sola nobilitas, presertim crimi-
nosa vita juncta, dignum faciat, sed confert ali-
quid præsupposita virtute; pro quo servit illud
Poeta:

Sint tibi Gallorum Rex & Regina Parentes,
Et manat virtus pectora nulla tua.

Non pluris faciunt te, quam tibi rusticæ mater.

Sicut, & ignavus rusticus ibidem pater.

IV. Dic mihi, si sola nobilitas sanguinis non
sufficit, que præter eam requiruntur conditio-
nes, que hominem bonis spiritualibus dignum fa-
ciant?

Dico 1. Requiruntur 1. capacitas iuridica, seu jure
requisita, id est conditiones quas jura ad valorem
electionis exigunt inter quas est legitimus thornus: in
cujus defectu ad Ordines sacros, ad dignitates Eccle-
siasticas, & beneficia curata dispensat solus Papa;
ad Ordines minores, & beneficium simplex Epis-
copus.

2. Legitima ætas. Nam ad Episcopatum requiri-

tur 30. anni completi, nisi Papa dispensem: ad be-
neficia, & dignitates, quibus animarum cura annex-
tur, annis 25. inchoatus: ut patet ex *Trid. Sess.*
24. de Reform. c. 12. ubi subdit: *Ad ceteras autem
dignitates vel personatus* (loquitur de Ecclesiis Cathe-
dralibus) *quibus animarum cura nulla subest*, Clerici
alioquin idonei, & 22. annis non minores, adveni-
tur; ubi

Nota. quod dignitas & personatus significet spe-
ciale precedentiam præ reliquo Canonicos. *Unde*
Borbosa de Officio Episc. p. 3. aleg. 6. n. 70 censem, nisi
Canonicos simplici Ecclesie Cathedralis annexus sit
Ordo Subdiaconatus, non inveniri in *Tridentino* ali-
quid correcum, quoniam 14. anni sufficiunt. Quæ
ætas a fortiori suffici in Ecclesia Collegiata, puta
annus 14. inchoatus.

Ratio 6. Notanda hic etiam sunt verba *Tridentini* ibi-
ta, tuentis, ut nemo ad Dignitatem, Canonicatum,
& aut portionem recipiat, nisi qui eo Ordine sacro,
aut sit initiatus, quem illa dignitas, vel Præbenda
requirit, aut salem intra annum initialem valeat.
Item ut in Ecclesiis omnibus Cathedralibus, omnes
Canonicos, & Portiones habeant annexum Ordines
non Prebyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus;
Item ibid. horiatur etiam sancta Synodus, ut in
Provinciis, ubi id commode fieri potest, Dignita-
tes omnes, & saltem dimidia pars Canonicatum in
Cathedralibus Ecclesie, & Collegiatis insignibus
conferant tantum Magistris, vel Doctoribus, aut
etiam Licentiatis in Theologia, vel Jure Cano-
nicco.

3. Requiruntur à *Concilio Tridentino* honestas mo-
rum, probitas vite, ut non sit criminosis, id est, vi-
tiosus, per modum habitus, & consuetudinis, nec ob-
crimina infamis. Quamvis enim collatio teneret (secu-
la salem irregulartate) esset tamen scandalosa, &
mortaliter peccaminosa propter gravem irreverentiam
in Deum, & Ecclesiam, & obitem salutis anima-
rum.

4. Competens scientia, seu quanta ad officium
beneficio annexum est necessaria.

5. Prudentia, seu industria in rebus agendis jux-
ta officia exigentia.

V. Pono canum dixisti ante ex *Tridentino*, Be-
neficiarii teneri intra annum suscipere sacram Ordinem
Beneficio annexum, si quis recipere Canon-
icum sine intentione recipiendo Ordinem annexum
& Ordine non suscepto resiparet Beneficium,
peccarent mortaliter, cum onere restituções
fructuum?

Dico 1. *Tutius & probabilius* est, quod si quis
ab initio positivam & fraudulentam habeat, vel in-
tentionem habuerit, Ordines non suscipiendi, seu non
clericandi, sed beneficii (sive hoc sit simplex, sive
curatum) fructibus ad se suosq; ditandos aliquo
tempore perceptis resignando, uxorem ducenti, si-
se in celibato vivendi peccet continuo mortaliter, &
tenetur ad restitucionem fructuum.

Ratio 2. *Tum* quia talis continuo decepit Ecclesie,
fraus autem & dolus nemini patriconiatur. Tum
etiam, quia direcè agit contra intentionem fundato-
rum & Ecclesie. Ergo.

Dico 2. Idem est de eo, qui beneficium curatum
recipit, cum animo dubio, & anticipi, num intra
annum Sacerdotium velit suscipere.

Ratio 3. *Quia Jura in cap. Commissæ* in tali pro-
tamquam necessariam conditionem requirunt
intentionem intra annum à die provisionis suscipienti
di Sacerdotium, nisi legitime impeditatur: *Sed*, qui
dubius & accepis est, non habet talen intentionem,
ut patet. Ergo, nisi statim animum mutet, tenetur
restituere fructus, deducet tamen iis, quos Vicario
Ecclesie administrandi dedit, vel reliquit.

Dico 3. Qui ab initio, quantum est de se, ha-
bet firmum animum clericandi, & Ordinis suscipien-
di, nec Clericatum desideri, nisi variatis circumstan-
tibus, & ex justa causa, v. g. ad familiam conser-
van-

vandam, ad graves lites sopiaendas, vel quia status
hinc videtur esse non pro sua vocatione, ex hisque can-
cis postea Clericatum deserat, probabilis est quod
non peccet mortaliter, nec teneatur ad restitu-
tionem.

Ratio 4. *Tum* quia non adest illa fraus, dolus
vel fictio, sed sincerus animus, ut supponitur. *Tum*
quia Ecclesia non dannat talen intentionem desereri
de beneficio dictis circumstantiis. Vide in *Tr. 15.*
de *Sacram. Ordinis*, an ad recipiendos licet Ordines
requiratur animus clericandi. Sed pro majori intel-
ligentia q. 3.

Quæro IV. Essetne ergo acceptio Personarum
si concurrent duo Præbenda, quorum unus est
Nobilis sed non ita litteratus, alter non nobilis, sed
litteratus, & nobilis præponeretur?

VI. Resp. cum *Silvester* verbis *Acceptio persona-
rum*; Littera nobilitati similitudin præferen-
da sit, ut patet ex cap. *Venerabilis*, de Præbenda.
Cuius Ratio est: Quia est necessaria in Regino Ecclesie: potest tamen dari casus, in quo preferenda es-
set nobilitas, si nimis ita esset necessaria ad arcendos ab Ovili Christi lupos per potentiam, & assistantiam nobilitatis, dummodò suffragetur nobilitati morum ho-
nestas.

Quæro V. Este acceptio personarum, adeo-
que peccatum, dare consanguineo beneficium?

VII. Resp. sub distinctione cum *S. Thom.* hic art. 2.
ad 1. dicente: „Circa consanguineos Prælati distin-
guendū est: Quia quandoque sunt mindi digni,
& simpliciter, & per respectum ad bonum commun-
ic. Et sic si dignioribus præferuntur, est peccatum
personarum acceptio in dispensatione spiritua-
lium, quorum Prælati Ecclesiastici non est do-
minus, ut possit ea dare prolibit, sed dispensator
secundum illud 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet ho-
mo, ut in ministros Christi, & dispensatores myste-
riorum Dei. Quædoque vero consanguinei Præla-
ti Ecclesiastici sunt æquè digni, ut alii. Et sic li-
cet potest, absque personarum acceptio consan-
guineos suis præferre: quia saltē in hoc præmi-
ent, quod de ipsis magis confidere potest, ut
unanimiter secum negotia Ecclesie tractent. Esset
tamen hoc propter scandalum dimittendum, si ex
hoc aliquod exemplum sumerent, etiam præter dig-
nitatem, bona Ecclesie consanguinei dandi.”
Hoc ibi.

Quæro VI. Este acceptio personarum in gra-
dibus prohibitis facilis ad contrandrum Matrimoni-
um dispensare cum divitibus quam cum pauperibus,
vel inferioribus?

VIII. Resp. cum *S. Th.* ibid. ad 2. dicente: „Quod

„dispensatio Matrimonii contrahendi principaliter
fieri consuevit propter fedus pacis firmandum.
Quod uidem magis est necessarium communis utili-
tati circa personas excellentes. Et idem cum eis fa-
cilius dispensatur, absque peccato acceptio per-
sonarum, „*Ia S. D.*“

Quæro VII. Acceptio personarum habet locu-
m in exhibitione honoris & reverentiae, præferen-
do virtutum Laicum virtuoso Prælato, pauperem
divitiæ, juvenem seu?

IX. Resp. cum *S. D.* hic art. 3. in corpore dicen-
te: Honor est quoddam testimonium de virtute ejus,
qui horatur. Et idem sola virtus est debita causa ho-
noris; scindunt tamen, quod aliquis potest honorari
non solum propter virtutem propriam, sed etiam pro-
pter virtutem alterius. Sicut Principes & Prelati hono-
ratur, etiam si sint mali in quantum gerunt perso-
nam Dei, & communis, cui præficiuntur. Et ea-
dem ratione Parentes, & Domini sunt honorandi,
propter participationem divinitate dignitatis, qui est om-
nium Pater & dominus. Senes autem sunt honorandi
propter signum virtutis, quod est senectus, licet hoc
signum quandoque deficiat. Unde, ut dicitur *Sap. 4.*
„Senectus venerabilis est, non diuturna, neque an-
norum numero computata. Cani autem sunt sensus

, hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Divi-
tes autem honorandi sunt propter hoc, quod major-
rem locum in Communib; obtinent. Si autem so-
lum intuiti divitiarum honorentur, erit peccatum ac-
ceptionis Personarum.

*Quid sentis de Medico pauperes deserente pre di-
vitibus, ei majora munera, & plus pecunie turbu-
tibus?*

*Affirmo peccare mortaliter, nisi ex aliis causis ho-
nestis excusat.*

Ratio patet ex dictis.

Quæro VIII. Peccatum acceptio Personarum
potestne committi in Judicis?

X. Resp. cum *S. Thom.* hic art. 4. in fine cor-
dicente: *Manifestum est, quod per Personarum accep-
tionem Judicium corrupitur.*

Ratio S. D. est: Quia Iudex ad qualitatem Justi-
tia reducit ea, que possunt facere oppositam in-
qualitatem. *Sed* acceptio personarum habet quandam
inæqualitatem, in quantum uni Personæ, præter
suam proportionem, aliqui attribuiuntur. Ergo.

Oppono 1. Ex justitia gravis puniuntur qui injuri-
ram inferunt Personam Principum, quam qui inferio-
ribus. Ergo.

*2. Ecclesiastici 4. dicuntur: In judicando esto pupi-
lis misericors.* Ergo.

*Ad 1. Respondet S. D. art. 4. ad 2. dicens: „Quod
cum puniri aliquis gravis propter injuriam in
majorem personam commissam, non est personarum
acceptio, quia ipsa diversitas Personæ facit, quam-
cum ad hoc, diversitatem rei.*

*Ad 2. Respondet ibid. S. D. ad 3. dicens: Quod homo
in iudicio debet pauperi subvenire quantum fieri
potest: tamen sine laetione justitia. Alioquin habet
locum illud quod dicitur *Exod. 23. Pauperis quo-
que non misereberis in iudicio.**

Quæro IX. Quid sensis de acceptio Personarum
in Collatione officiorum secularium, & de eorum
venditione?

XI. Resp. Qui eligunt, vel (uti Principes) in
graves momenti officio seculari constituant ineptum,
vel digniori reliquo omnibus consideratis minus dig-
nitatem, mortaliter peccant, & & tenentur Reipublicæ
resarcire omnia damnæ inde secura. Ita habet taurio,
& probabilior sententia.

Ratio: Quia ex Justitia tenentur officia publica
tamquam bona communis subdant conferre iusta-
ges Justitia distributiva, & secundum eorum merita.
Item Communitas inde privatur magnis emolumen-
tis, seu patitur gravia damnæ, quorum ipsi sunt causa
efficiencia. Ergo.

Not. tamē his proportionabilitati applicari pos-
se distinctionem, & exceptions, traditū antea num-
2. circa quest. 2.

Resp. 2. Officia secularia vendere ex natura rei,
seu secundum se, id est, seclusi malis circumstantiis
quidem illicitum non est, est tamen illicitum ratione
scandali, aliorumque dannorum Reipublicæ inde ob-
venientium.

Ratio 1. p. In officiis publicis reperitur dignitas,
excessus pretii, nimis salarii ad labores, & occa-
sio lucrandi, sed hac vere sunt pretio estimabilia.
Ergo.

Ratio 2. p. Talis venditio est pestis, & ruina
Reipublicæ; digniores enim quoniam opera Republi-
ca potest firmari, conservari, stabiliri, &c. relin-
quuntur, & empores, seu constituti pro pretio subdi-
citos tremende exsugunt, & emungunt ut pretium à
se solutum recuperent. Ergo.

EXAMEN II.

De homicidio quod opponitur Justitiae commutativa.

De quo S. D. q. 64. per 8. art. Et de mutilatione q. 64. per 4. art.

De restitutione ex homicidio, & mutilatione in bello, & duello actum est in precedentibus; ut videtur est in propriis locis.

QUÆRO I. Occidere malefactores præsentim bannitos, estne licitum, etiam private Personæ?

XII. Resp. Licet; non private Personæ, sed habenti publicam auctoritatem. Ita S. D. art. 1. & 7. De bannitis, qui illi sint, vide Resp. 1. Oppon. num. 13.

Ratio ejus est. Omnis pars naturaliter est propter totum, & ordinatur ad illud ut imperficitum ad perfectum, & proper hoc videmus, quod si saluti totius corporis humani expediat præciosum aliquem membra, patet, cum est putridum, vel corruptivum aliorum membrorum, laudabiliter, & salubriter absconditur. Sed singularis Persona comparatur ad totum Communiam sicut pars ad totum: Ergo si aliquis homo sic Communam periculosus & corruptivus ipsius; propter aliquod peccatum, laudabiliter occidetur, ut bonum commune conservetur; in quantum per id conservatur. Subsum ex S. D. art. 2. in corp. Sed cura boni Communis commissus est Principibus habentibus publicam auctoritatem. Ergo solis illis licet, &c.

XIII. Oppon. 1. cont. 2. part. Cuivis licet occidere latrones, & alios malefactores publicè proscriptos, seu bannitos. Ergo.

2. Idem est de Principe qui Rempublicam tyrannice invasit & occupavit. Ergo.

4. Jus Civile permittit Patri adulterum, vel filiam in adulterio deprehensum occidere: & marito occidere adulterum (si persona vilis sit) uxore deprehensum, non tamen ipsam uxorem. Ergo.

Ad 1. Premitto, bannum vocari, cuius occidendi potest a Principe, seu Magistratu cuius publicè concessa est. De quo est questionis an talis occidio cuivis, non solum in foro externo, sed etiam in conscientia sit licita? Cum Magistratus facultatem occidendi malefactores possit alias committere, & iustum mandatum Secularium potestatis etiam in & pro foro populi teneat, ideo communis est sententia affirmans. Verum tamen inter Christianos non facile practicanda, nisi in caso raro, eo quod per tales occisiones ille bannitus, utpote Sacramenta carens, pereat corpore & anima in eternum, quod indubie à Christiana pietate alienum est.

Dixi, nisi in casu raro. Nam in quo Respublica à tali proscripto quasi quotidianum patueretur damnum, tunc enim occidi potest, ut quis hostis, ob salutem Reipublicae: dummodo salveruntur hæc conditio. 1. Ut motivum occidendi non sit privata vindicta, sed zelus Justitia. 2. Ut non fiat pendente appellatione, ut, si bannitus à lata contra se sentientia banni appellaverit ad Superiorē, & appellationem prosequatur. 3. Ut non occidatur extra territorium proscriptoris. 4. Ut bannitus non sit Conjur, Frater, Parent, Filius, a quorum occisione abhorret Natura, cuius iura lex Civilis nequit immaturè; immò dicunt, prefatis alimenta debet. Porro dicta occiso non fieret à quovis, ut à privata persona, sed ut à mandatario Reipublicae.

Ad 2. Vide supra Tract. 8. Exam. 1. n. 17. alium esse Tyrannum usurpatum potestatis, alium usum Regiminis, prout ibi explicatum est. Unde dico, quod cuivis private Personæ licet occidere Tyrannum in prima significacione; non in 2. Nam vim vi repe lete licet; sed in primo casu non solum Respublica, sed & cuivis privatis à tali Tyranno patitur vim. Ergo. Verum in 2. casu Tyrannus habet legitimū ius ad Regnum. Ergo eo spoliari non potest, minus occidi, an-

tequam causa publica auctoritate discernatur & judicetur.

Not. tamen etiam ad Occisionem Tyranni in prima significacione requiri 4. Conditions. 1. Ut certo constet, quod Tyrannus nullum habeat ius. 2. Ut nullum aliud superius remedium, aut à Superiorē auxilium. 3. Ut Resp. in talem Tyrannum nondum consenserit. 4. Ut ex occisione non sequantur paria, vel majora mala.

Ad 3. R. Leges illas civiles non esse justas, quamvis etiam dici possit eas id permittere, non positive, seu factum approbando, sed solum negative, id est, ob nimis dolorem condemnando. Sicut à pari de Jure Canonico non incurrit excommunicationem qui violentas manus inicit in Clericum cum matre, filia, uxore, vel sorore deprehensum.

Ratio; cur dictæ leges sint injustæ, & à Jure Canonico reprobatae, patet ex dictis de bannitis, quia non solum corpus, sed & anima occisi perirent.

QUÆRO II. Quid sentis de Assassini, & proditorie occidentibus? Qui illi sunt? Gaudiente immunitate Ecclesie?

XIV. Resp. 1. Hic terminus *Assassinus* duas habet significaciones. 1. Propriæ significat quendam gentem in Syria, seu infideles, qui facile inducebant ad occidendum Christianos, immò fas esse putabant, occidere quosquecum inimicos sui Regis ipso jubente. Quia in re Innocentius IV. in Concil. Lugdun. promulgavit excommunicationem in Christianos mandantes per eos occidens Christianum, etiam morte non secuta. Quarè censura non comprehendit ipsos Assassinos, aut eorum Regem, utpote infideles; nec de facto locum habet, cum illi populi non amilia grassebantur. 2. Sumunt vulguris, seu latius, & est nomen viri, qui Juratis intelligent quenquamque, qui ad aliquam instantiam mercede conductus, seu pro pecunia occidi hominem. Ex his, esti gravissime puniendi sint, dicta censura non concernit, quia meminit de solis illis, et temporis noxiis. Crimen illud vocatur *Assassinum*, vel Assassini, malefactores tales Assassini.

Resp. 2. Homicidium *proditorum* committere dicunt, qui aliquem nulla prævia rixa vel rancore, sed potius similitudine amicitia occidit veneno, vel à tergo, vel alia nihil tale metuentem, seu in his circumstantiis, ubi præcavere non debuit. Ex quo patet, dicti proditorum à ly *Proditor*, qui est similitudine amicus.

Resp. 3. Immunitas localis, de qua hic agitur, solet etiam vocari *ius Asilii*, competentes malefactoriis confitentibus ad loca pia publica, nimirum ad Ecclesiæ, Cœmeteria, Monasteria, & auctoritate Episcopi erexit hospitalia, ut exinde (sic è grava criminis commissari) violenter extrahi, aut pena corporali sanguinibus affici non possint. Hec tamen immunitas non eo tendit, ut malefactores nullatenus puniantur, sed ut pena corporalis commutetur in pecuniariam, vel Ecclesiasticam, & dannata illata civiliter compensentur.

Resp. 4. Præter delicta excepta, de quibus postea; omnes rel, quorūcumque criminum, gaudient immunitate, v.g. fures, sacrilegi, perjurii, suspensi, interdicti, excommunicati, Monomachi, id est, occidentes in duello, Homicide, Clericorum occisores, Parricide, seclusa profidione, vel assassinio, Sodomites, Adulteri, Monialium defratores, raptores, blasphemi, Symoniaci, Religiosi Apostata, si confugiant ad Ecclesiæ alterius religionis. Clerici, si commiserint grandia, ob que torqueri, degradari, Curia Seculari traditi, ad tritem, vel perpetuos carceres deberent condemnari. *Secus est*, si agatur solim de poena eorum merè Ecclesiastica que potius corredit, quam fori externi vindicta est. Item Judæi & Gentiles, seu Pagani juxta Sylvester.

XV. Resp. 1. Crimina excepta, seu immunitate non gaudentia sunt.

1. *Hæresis*, id est, hæreticus formaliter sumptus, seu pro delicto hæresis tantum, non gaudet immunitate, bene tamen pro aliis delictis.

De vitiis Justitiae oppositis.

ad immunitatem, gaudetne ea? Quid ad hos casus respondes?

Ad 1. pro 1. parte cum communi, & practicè ve- riōri sententia asserto, pro 2. parte, *Nego*.

Ratio 1. p. Tum quia Corpus Christi est longè dignior locis pliis, immò est ratio, & fundamentum immunitatis illius concessæ. Dein si de Jure Civili. L. unica, Cod. *Ne bis qui ad statuas*, &c. immunitate gaudet, qui configunt ad statuas Principiorum. Si juxta aliquos DD. à morte liberetur reus, cui Cardinale obviā factus pileum suum imponit, cur non à fortiori in casu positio?

Ratio 2. p. est, quia talis propriè non dicitur confugere ad asilum, quod concessum soldm est confugientibus ad ipsum qui in libertate sunt, quomodo cumque ad eam redirent.

Oppone contra 1. part. Privilegium ad non expres- sa per consequentiam trahi non debet.

Ratio 3. Crimen *lesa Majestatis* commissum directè in Personam Principis, puta, Supremi, seu in temporalibus Superiorum non recognoscens, ut scilicet Reges & similes. Dixi directè, seu enim est de crimine commiso in Legatos, Proceres, vel statuum Regis, vel dignitatem Regis: v.g. culendo falsam moneta, aut faciendo se Regem, cum non sit. Quia in his non offendit persona Regis (de qua loquuntur Bulla) sed dignitas. Item juxta Bullam offendens debet esse vassalus Regis lesi, vel ratione originis, vel domicili.

6. *Publici Latroni*, id est, qui interduci, & palam publicis vias armati obidunt, transuentes aggrediuntur, & spoliant, persistentes vulnerant. *Item Pytate*, & qui incolunt castra è quibus erumpunt, ac vicinos, aut peregrinantes damnificant, q.d. *Nocturni depopulatori agrorum*, id est, qui nocturno tempore, & latenter vastant seges, damnificant rusticos, alios itinerantes in viis publicis. Utrumque hoc crimen requirit violentiam, & assidue, id est, frequentiam.

XVI. Pono duos casus. 1. Malefactor configuit ad Sacerdotem, quem videt per plateam portare Eucharistiam, seu associat se comitibus, gaudiente immunitate? **Idem** quero, si Eucharistia afferatur aliqui ad carcerem, quo occasione reus arripit stolam Sacerdotis vel ciborum?

a. *Homicida*, aliuse malefactor vincitus duciuit per Ecclesiam, vel Coemeterium, in quo proclamat SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIII.

CONSTITUTIO

Qua Litteræ Apostolicæ Gregorii XIV. excipientes quædam delicta circa Ecclesiasticam Immunitatem Laicorum inquisitorum, nonnulla insuper opportune præscribendo, confirmantur, & ampliantur.

BENEDICTUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ex quo, Divina disponente clementia, ad supremum universi Christiani populi regimē assumpti fuiimus; considerantes debitum, quo obstringebamus, Ecclesiarum, Sacrorum Locorum immunitatem sartam, tēstam inviolabim ubique custodiendi inter graviores suspecti Apostolici Ministerii curas merito recenseri: diu, multumque rationes, ac media Nobiscum expendere non omissimus, quibus ipsa immunitas in pristinum venerationis, & reverentie locum restituī posset, ac in omnibus Orbis Catholicorum regionibus ita observaretur quemadmodum præcepta illa Majorum Nostrorum disciplina, & veris Canonicarum Sanctorum norma prescripiit. Dum huc sollicito animo revolveremus, in oculis primis incurrit celebris illa Constitutio à feli. rec. Gregorio Papa XIV. Predecessore nostro edita, que incepit *Cum aliis*, quæ quidem Constitutione idem Gregorius

Prædecessor pro Pastorali zelo suo hunc ipsum in scopum intendens facultates, & induita à quibusdam Romanis Pontificibus, ac præsertim à S. Pio V. & Sixto etiam V. Prædecessoribus itidem nostris, tunc suis, concessa aliquibus Principibus, eorumque Officialibus, & Magistratus extrahendit, ac abducunt ab Ecclesiis, aliiisque locis immunibus certorum criminum reos, & delinquentes, reformavit, moderatusque fui, simul autem delictorum frequentia, unde publica tranquillitas maximè perturbatur occurrere volens, ac impedit, quantum licet, ne aliqua graviora à pravis hominibus patrarentur sub certa impunitatis spe, quam ex confusio ad loca immunita sibi parabant, nonnulla expressit, & explicitat crimina, & casus, in quibus laicos delinquentes Ecclesiastica immunitate nequamque gaudere voluit, & decretivit; ac insuper Judices constituit, qui in occurrentibus casibus, an delictum esset necne in eadem Gregorianâ Constitutione exceptum, cognoscere, & declarare deberent; certamque demum formam in extractione predicatorum delinqüentium à locis immunibus observandam stabilivit, & inviolabiliter ab omnibus perpetuo observari mandavit, quemadmodum in predictâ Constitutione Anno incarnationis Domini 1591. nono Kalend. Junii promulgata ultius continetur.

Quoniam verò post editam hujusmodi Constitutionem ob varias Doctorum eam interpretantium Sententias, & variam itidem Curiarum Ecclesiasticarum in illius executione proximè multiplices contentiones super vero, rectoque eius sensu inter Ecclesiastica, & Secularia Tribunalia exortæ fuerunt; quamply Romani Pontifices, ac præsertim pia memor, Clemens IX. Clemens X. & Clemens XI. Prædecessores similiter nostri de præfatis contentioneibus dilucida casum exceptorum explicatio submovendis non semel, sicut accepimus, deliberauit, facilioreque insuper eos probandi, & declarandi methodum, ut ejusdem Gregorii Prædecessoris mens plenius executioni demandaretur, Curia Ecclesiastica prescribere cogitabant; sed ab aliis distracti curris, ac interim morte præventi, desinata perficere nequerunt. Hinc igitur est, quod nos omnino expedire arbitrates, ut ejusmodi controversias finis aliquando imponatur, eorumdemque Prædecessorum pio, atque salubri proposito inherentes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostri, deque Apostolica potestatis plenitude, hac nostra perpetua voluntaria Constitutione, in primis providam memorati Gregorii Prædecessoris Constitutionem cum omnibus, & singulis in ea contentis, atque dispositis amplissime confirmamus, approbamus, & innovamus, & quatenus opus sit, criminum in illis exceptorum reis, & delinqüentibus immunitatem Ecclesiasticam suffragari nequamque debere iterum, ac de novo decernimus, & declaramus. Præterea non absque gravi animi nostri dolore animadvertebentes ob auctam, atque in dies invalescentem perversorum hominum malitiam, ac sepius nonnulla alia gravia crimina perpetrari, que non minus quam illa in Gregorianâ Constitutione, ut præferit, excepta, publicam quietem perturbant, prouide ad delinquentium audaciam, ac ejusmodi delictorum frequentiam, quantum fieri poterit, coercendam, pro Apostolici muneri Nostri debito, ea, quæ inferius explicabuntur, statuenda censuimus.

Cum itaque predicta Gregorianâ Constitutione canum sit, ut publicis latronibus, viarumque grassatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obidunt, aut viatores ex insidiis aggrediantur, immunitas Ecclesiastica minime subfringet; non levia autem inter Doctores emerit controversia, an quis ex unico actu publicus latro, & grassator dici possit, vel plures ad id actus requirantur; Nos ejusmodi controversias dirimere intendentes, unicam tantum grassationem in via publica, aut vicinali admittimus sufficere ad hoc, ut quis publicus latro, & grassator dici valeat, dummodo tamen grassati morus, aut membrorum mutilatio secuta fuerit, tenore presentium definitius, & declaramus.

Insuper ab Ecclesiastica Immunitatis beneficio excludimus, atque repellimus, & pro exclusis, atque repulsionis haberi volumus, necum eos qui homicidia, aut mutilationes membrorum in Ecclesia, earumdem Cometeriorum committere audent, quemadmodum in Gregorianâ Constitutione sancutum est: verum etiam eos, qui stantes in Ecclesia, vel Cometerio, interficiunt stantes extra Ecclesiam, vel Cometerium, aut ipsiis membrum mutilant: necnon eos, qui stantes extra Ecclesiam, aut Cometerium, occidunt stantes intra Ecclesiam, vel Cometerium, aut iis membrum mutilant: ac eos tandem, qui configurantibus vim inferunt, atque ipsos ab Ecclesia, alluce loco immuni violenter extrahunt, & abducunt: Declarantes in quatuor præmissis casibus & iusmodi reos non illius tantum Ecclesia, quam violarunt, sed cujuscumque etiam alterius Ecclesie immunitate gaudere nequamque posse, aut debere.

Ad hæc in crimen Assassini non modò mandatarios, qui in ipsamet Gregorianâ Constitutione aperte excipiuntur, sed etiam mandantes, qui certum præsumunt, sive in pecunia, sive in aliis rebus tradiderint, aut promiserint, quavis promissio nullum habuerit effectum, dummodo Assassini ipsa ipsa partitum fuerit, ab Ecclesiastica immunitatis beneficio excludimus, ac pro exclusis perpetuo haberi volumus, & mandamus.

Excludimus pariter, repellimus atque privamus ejusdem immunitatis privilegio interficiens proximum suum animi præmedito, ac deliberato: Falsificantes litteras Apostolicas: Ministros Montis Pietatis, vel alterius Publici Teloni, aut Banci pro depositis Principis, privatuarumque personarum destinati, furum, aut falsitatem in predictis locis commitentes, cuius ratione Arca pecuniaria ita minatur, ut penæ ordinarie locis sit: Conflantes, adulterantes, vel tendentes quascumque monetas aureas, vel argenteas etiam Principum exterritorum, quiescuntque in loco, aut Provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant usum, & commercium, vel ipsas monetas conflatas, adulterantes, aut detorres scientes ita expondere, & erogare præsumentes, ut fraudis consci, atque participes censor possint: Illos demum, qui sub nomine Curia sese introducunt alias nomos amissi, ibidem perpetrando rapina, easque re ipsa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alioquin ex domesticis earundem ædium, vel etiam extraci; quem ibi forte reperiuntur, congegit, dummodo homicidium, vel membrorum mutilatio sequatur.

Ceterum cum diuturna experientia compertum fuerit Curias Ecclesiasticas in casibus qui haecnt eveneunt, difficultate probare, & consequenter declarare potuisse delictum, pro quo quis ad Ecclesiam confugerat, fuisse comprehensum in numero exceptorum propter variam earundem Curiarum proxim, & varias pariter opiniones Doctorum, qui antedicti Gregorii Prædecessoribus mentem quoad normam ab ipso præscriptam, recipiendi probationes, & procedendi ad declarationem criminum exceptorum interpretari voluerunt: Statutum, præcipimus, & mandamus nullam in hoc de cetero haberari rationem cujuscumque interpretationis ejusdem Gregorianâ Constitutionis, quæ à quocumque Doctore prodierit, neque praxis à quibuslibet Curis, aut Tribunalibus inventæ, immò nec quacumque declarationum, quæ ab his Alme Urbis nostre Tribunalibus, sive etiam à Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium immunitati Ecclesiasticae propositorum emanaverint, quatenus presenti nostra Constitutione adversentur; sed in occurrentibus casibus normam hic à Nobis præscribendam inviolabiliter ab omnibus observari volumus, & sanctorum.

Quotiescumque igitur Curia Ecclesiastica à Curia Seculari fuerit requisita, ut laicum aliquem delinquentem

tem è loco immuni extrahi, ac illi consignari faciat, eaque super delicti excepti qualitate, ac persone reiteratè subministrata, vel acquista sint indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur; tunc Curia Ecclesiastica ab ejusdem delinqüentis extractionem ab Ecclesia, aliisque locis immunibus, ope, ac medio suorum excutorum, implorato etiam quatenus opus sit brachii secularis auxilio, & cum interventu Personæ Ecclesiastice ab Episcopo deputande, procedere tenetur, extractumque ad suos carceres asportari, ac ibi sub tutâ custodia detineri curat, & faciat. Ubi verò ex processu informativo desuper confidendo constet de crimen excepto, ac insuper aduersus eundem extractum talis resulenta indicia, ut crimen ab eo fuisse patratum mortaliter credi possit, quæ quidem indicia juxta regulas Juris vocantur ultra toruram) eo tamdem casu praefatum extractum Ministris, & Officialibus Curia Secularis tradere, & consignare possit, ac debeat, exacta tamen, receptaque prius ab ipsis obligatione in forma Juris valida restituendi extractum Ecclesia sub pena excommunicationis late sententia Nobis, ac pro tempore existenti Romano Pontifici reservata, quatenus idem extractus indicia contra ipsum acquisita in suis defensionibus purger, ac diluat. Quod si ea minimè purgaverit, & verè delinquens repertus fuerit Curia Seculari in ipsum tali casu, ut Juris esse censerit agere, atque procedere licet.

Præterea considerantes sapè dictum Gregorium Prædecessorem in sua Constitutione optimo quidem jure sanxit, ut soli Episcopi, & non alli Episcopo inferiori, etiam locorum Ordinarii sint, aut nullus Dicēsis, aut conservatores à Seâ Apostolica specialiter, vel generaliter deputati cognoscere, & declarare valent, an delicta, pro quibus inquisiti ad loca immunita configurerint, & in eis se receperunt, sint, necne de genere, ac numero exceptorum: Nos providam ejusmodi dispositionem approbantes, & confirmantes, eique inhaerentes, motu, scientia, ac potestatis plenitudine similibus tenore praesentium quibuscumque Magistratibus, Officialibus, & Ministris Secularibus, neconquibus alii personis cuiuscumque gradus, & conditions existant, etiam Imperial, Regia, Ducali, aut alia quavis mundana dignitate, aut auctoritate prefulgent, districte interdictum, ac inhibemus, ne hujusmodi causis, vel confidendo processus, vel inquisitiis extrahendo ab locis immunitibus, vel declarando crimen ab eis admissa esse de exceptis in Gregorianâ, aut in praesenti nostra Constitutione, illo pacto se ingrant, aut immiscent. Quod si secus quidquam attentare præsumperint, ex nunc omnia in contrarium præmissorum gerenda irrita, & inania, nulliusque roboris, vel momenti perpetuo, fore ipsosque Attentantes in Censuras, & alias ponas à Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolico adversus eos, qui iurisdictionem Ecclesiastican quoque modo ludent, ac violent, inflictas, incurrite decernimus, & declaramus: volentes, intendentes, ac expresse mandantes, quod omnimoda cognito, atque judicium de criminibus in Gregorianâ Constitutione exceptis, & à Nobis superius explicatis, tum etiam de aliis, que in praesenti nostra Constitutione adjudicenda, & similiter excipienda duxiimus, quemadmodum, ut præferunt, adjicimus, & excepimus, ad Episcopos tantum privativè, quoad omnes alios, perpetuo speciei, atque spectare debeat; & donec ipsi in occurrentibus casibus declaraverint delictum esse de exceptis, & catena onania à nobis superius constituta adimplerent, inquisitos Ecclesia, vel inuenientendo esse statutum, præcipimus, & mandamus.

Universo demum, & singulis Venerabilibus Fratribus Nostros Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos, quos huic Constitutionis Executores deputamus, in visceribus Domini Nostrj Jesu Christi hortamus, & paterna charitate ad muneros, ut quanti momenti sit hoc negotium, serio cogitantes, in occurrentibus casibus qualitatem testium, & probacionum pondus summo studio, ac vigilante scrutentur, & omnemque fraudem, & dolum procurari acerbi satagant, quin etiam Sacerdotali peccatore, quorūscumque opus fuerit, iis omnibus obstant, qui ejusdem praesentis Constitutionis executionem, ac observantiam quoniamcumque temerario aut impedit præsumerent. In reliquo porro casibus tamen in hac nostra, quam in Gregorianâ Constitutione non exceptis memores quam acriter semper, & qua eximia, ac prorsus singulari animi fortitudine majoris nostri pro Ecclesiastica libertate, ac immunitate pugnauerint, nihil de illa immunitate permittant, neque sacris iuribus ullam irrogari patiantur, sed ea pari sane zelo, atque constanti tueri current ab omni iamen junctu, ac perturbatione carentes, ne jauntinga causa potius, quam miseratio, & justitia tamen titulo Ecclesiastica privilegia asserere velle videantur.

Dicernentes easdem praesentes litteras, & in eis contenta quacumque semper valida, firma, & efficacia existere, ac fore, suosque integros, acpli plenarios effectus ubique sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis ad quos spectat, & pro tempore spectabit quomodolibet in futurum inviolabiliter, & inconcusse observari: Siquid, & non alter in premisis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, & Apostolica Sedis Nunctorum, aliquos quilibet quavis praesentiam, & potestate fungentes, ac functuros, sublata eis, & eorum cuiuslibet quavis alteri judicandi, & interpretandi facultate, ac auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irrum, & inane si quid secus super his, a quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attenari.

Non obstante quibuscumque Cancellaria Nostræ Apostolica Regulis, necnon quorūscumque Prædecessorum nostrorum litteris Apostolico, Privilegiis, indulgis, & facultatibus quibusvis personis, etiam speciali mentione dignis, & quavis quantumcumque subtili dignitate, & auctoritate fulgentibus, & ex quibusvis etiam derogatoriam derogatoriis, aliique efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausis, ac irritantibus, & alii Decretis etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, ac aliis quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, & immunitatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam pro sufficienti illorum derogatione illis eorumque specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo a verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quavis alia expressio facienda; aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fore, illorum omnium, & singulorum tenores, formas, & occasiones, ac alia etiam speciali expressione digna praesentibus pro plenè, sufficienter expressis, insertis, ac servata respectivæ habentes, hac vice dumtaxat, illis aliis in suo robre permanuris, ad præmissorum effectu specialiter, & expresse derogamus, ac derogamus esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Ut autem praesentes Litteræ ad omnium notitiam faciliter deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus, illas, seu earum exempla ad Valvas Ecclesie Lateranensis, & Basilice Principis Apostolorum, necnon Cancellaria Apostolica, Curiaque generalis in Monte Citorio, ac in Aci Campi Flora de Urbe, ut moris est, affigere, & publicari; sicutque publicatas, & affixas omnes, & singulos, quos illæ concerunt, perinde arctare, & afficere, ac si unicuius eorum nominatum, & personaliter intime fuisse,

etiam quicunque in eis devenient, ut non possint, & non possent, ut illæ deveniant, ut non possint, & non possent.

unque ipsarum praesentium litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & Sigillo alicuius Personae in Ecclesiastica dignitate constituta munitis, eadem prorsus fides tam in iudicio, quam extra illud, ubique adhibetur, que ipsis praesentibus adhibetur si forent exhibita, vel ostense.

Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae voluntatis, sanctionis, declarationis, confirmationis, praecepti, decreti, mandati, prohibitionis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contrarie. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotens Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus noverit incursum. Darum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Domitissimo septingentesimo vigesimo quinto, sexto Idus Junii, Pontificatus nostri anno secundo.

P. M. Card. Prodrat.

Visa de Curia I. C. Archiepiscopus Amasenus.

Loco ♫ Plumbi.

Registrata in Secretaria Prebium.

Anno à Nativitate Domini millesimo septingentesimo vigesimo quinto, Indictione tertia die vero 15. mensis Junii, Pontificatus autem SS. in Christo Patris, & D. N. D. BENEDICTI Divina Providentia Panis. Anno secundo, supradicta Litera Apostolice affixa, & publicata fuerunt ad valvas Basilicarum Lateranensis, Principis Apostolorum, & Sancta Maria Majoris de Urbe, & in Aula Campi Flora, ac in aliis locis solitis, & consuetis per me Franciscum Baldum Apostol. Curs.

Antonius Pelliccia Mag. Curs.

QUÆRÒ III. Occidere malefactores licetne Clericis, salem Praelatis, ac Jurisdictionem secularem habentibus?

XIX. Resp. Quamvis in causa sanguinis non licet eis judicare, nec quidquam facere, quo Judicem à se institutum moveant ad mortis, vel mutilationis executionem, ut patet ex Jure. C. Litteris, tit. de Excess. Prel. possint tamen absque ullo pecati, aut irregulatariis metu, ad tales causas examinandas, & judicandas deputare Judges, immo, si opus sit, illi præcipere, ut inquirant circa talen, vel talen causam, & faciant quod est justum. Hoc enim à jure communi conceditur.

Ratio: Quia ipsum per exercitum in particulari circa necem malefactoris amittit quidem mansuetudo Ecclesiastica, non tamen per dictam commissionem. Sic ergo Concionator, vel Confessarius absque metu irregulatariis potest monere Judicem, ut faciat suum officium. Ita similiter, &c. Unde S. Th. hic art. 4. ad 3. ait: „Praelati Ecclesiarum accipiunt officium Principum terra, non ut ipsi judicent, sanguinis exercant per se ipsos: sed quod eorum, aut exerceretur per alios exerceatur.“

Oppono: Nemo dat quod non habet, sed Praelati Ecclesiastici, licet habeant Jurisdictionem secularem, non tamen habent facultatem judicandi in causa sanguinis: Ergo nec possunt eam aliis dare.

Ad hoc distinguuntur, min. non habent facultatem judicandi expedientia. Conc. min. suspensam, & ligatum. N. min. & consue. Unde dant, quod habent. Dici etiam potest, quod & expedient facultatem habent, non quidam formaliter (spectando ius positivum) sed virtuiter, & eminenter in officio suo.

XX. Quantum est peccatum Clericorum cause sanguinis se immiscuentium?

Dico 1. Præterquam quod incurrit irregulatitas Clerici sive majorum Ordinum, sive minorum, cum adjuncto beneficio, iudicio sanguinis, vel mutilationis se immiscunt peccant mortaliter. Alii prævantur privilegiis Clericorum, & sunt inhabiles ad ultra procedendum in Clericatu, & (cum exiguum super sacularem habent eminentiam, sed ad ministerium altaris remotè sollem accedant) peccant venialiter.

Dico 2. Clerici tam majorum, quam minorum Ordinum si executioni sanguinis, vel mutilationis interset, ex sola curiositate, vel levitate, nullam auctoritatem, vel auxilium præstantes, non sunt quidem irregulatires, peccant tamen venialiter.

Ratio: Quia agunt contra decentiam sui status, & probationem Ecclesie.

QUÆRÒ IV. Seipsum occidere, mutilare, castigare, vel castrati facere, estne semper peccatum?

XXI. Ante R. Nota, quod non sit idem, occi-

dere se, & non conservare suam vitam. Ad primum requiritur, ut quis faciat actionem, qua directe vita destruitur; ut, si quis gladio perforiat, vel se suspendat, submerget, &c. Ad secundum exigunt proformali, & sufficit sola privatio, vel negatio conservationis, ut, cum quis non potest, vel non tenetur (v. g. miles in sua periculosa statione, Confessorius, vel Medicus tempore pestis, &c.) vitam conservare. Dixi 1. pro forma, quia pro fundamento talis negationis nihil aliquid positum v. g. actionem ex qua indirecte sequitur mors, ut patet in exemplis mox datis. Dixi 2. cum non potest, vel non tenetur conservare. Si enim possit, & tenetur conservare, & non conservet vitam, dicitur mortaliter (licet non Physicè) se ipsum occidere. Hoc nota.

Resp. 1. *Suicidium*, seu directa sui ipsius occasio semper est peccatum mortale, contra charitatem sui ipsius, & contra justitiam comparativa ad Communiam, & Deum. Ita docet, & probat S. D. hic art. 5. in c. his tribus rationibus. 1. Naturaliter qualibet res seipsum amat, & ad hoc pertinet quod naturaliter conservet se in esse, & compunctionibus resistat. 2. Qualibet pars id quod est, est totius; Ergo si hoc quod quis se interficit, injuriam facti communiat. 3. Vita est quoddam donum divinitus homini attributum, & subiectum potestati eius, qui occidit & vivere possit: Ergo qui seipsum vita privat, in Deum peccat; sicut qui occidit alienum servum, &c.

Item est de eo, qui seipsum directe mutilat. Pro quo vide Tract. 8. Exam. 2. num. 38. quis sit dominus vita, & membrorum, &c.

Dixi in Reponione, direxit: Quia indirecte se occidere, id est, facere, vel permittere ex justa causa (v. g. pro honore Dei, vel bono communis, aut proximi) aliquid, ex quo videt mortem sibi imminentem, & scipit licet est, ut patet, tum in exemplis antea datis, tum quod licet querere vel acceptare occasionem Martyrii pro Deo: Tum, quia non tenetur quis conservare vitam per media difficultatem, insolita, v. g. per medicinas pretiosissimas, per pedem aliquorumve membrorum abscissionem, &c. Item, si quis aliter non posset evadere incendium, seu gravissimum tormentum ignis, quam desiliendi è recto, vel fenestra in terram, licet prævideat salutem hunc sibi esse lethalem.

Resp. 2. Non licet homini seipsum interficere, ut ad felicitatem transeat vitam, & præsentis vita miseras evadat. Ita S. D. hic art. 5. ad 3. dicens, & probans sic:

Homo constitutur dominus sui ipsius per liberum arbitrium. Et ideo licet potest homo de seipso disponere quantum ad ea quae pertinent ad hanc vitam, que hominis arbitrio regitur; sed transitus de hac vita ad aliam felicitatem, non subiicit libero arbitrio ho-

hominis, sed potestati divinae. Subdit S. Thom. Ultimum malorum hujus vita, & maximè terrible est mors. 3. Ethic. 6. Et ideo infere sibi mortem ad alias hujus vita miserias evadendas, est magis malum assidue ad minoris mali vitiationem.

Resp. 3. Non licet seipsum interficere propter aliquod peccatum commissum, S. D. ibidem ad 3.

Ratio S. Thom. est. Tum quia in hoc sibi maximè nocet, quod sibi admittat necessarium penitentia temporis. Tum etiam, quia malefacto occidere non licet, nisi per iudicium publicum potestatis; nullus autem, licet super alios habeat publicum potestatum, est Judge sui ipsius, licet talis possit se committere iudicio aliorum, ut S. D. ad 2.

Resp. 4. Non licet mulier seipsum occidere, ne ab alio corrumpatur, ibidem ad 3.

Ratio S. D. est. Quia non debet in se committere crimen maximum, quod est sui ipsius occisio, ut evitetur minus crimen alienum. Non enim est crimen mulieris per violentiam violæ, si consensus non adsit, quia non inquinatur corpus nisi de consensu mentis, ut Lucia dicit: Constat autem, minus esse peccatum fornicationem, vel adulterio, quam homicidium propriæ sui ipsius, quo sibi ipsi nocet, cui maximum dilectionem debet.

Resp. 5. Nulli licet ipsum occidere ob timorem, ne consentiat in peccatum. S. D. ibidem ad 3.

Ratio ejus est: non sunt facienda mala ut eveniant bona, vel ut videntur mala, præsenter minora, & minus certa: Sed est incursum an aliquis in futurum consentiat in peccatum, potens est enim Deus hominem, quacumque tentatione super veniente, liberare a peccato. Ergo.

Quomodo ergo excusat Samsonem, & alios Sanctos qui seipsum interfecerunt, vel in ignem concreuerunt, si fecit S. Apollonia.

Ad hoc Resp. v. Thesis S. Th. art. 5. ad 4. dicentes ex S. Aug. nec Samson aliter excusat, quod seipsum cum hostibus ruina domus oprescit, nisi quod latenter Spiritus Sanctus hoc jussit, qui per illum miracula faciebat. Et eamdem rationem assignat (S. Aug.) de quibusdam sanctis foemini, qui tempore persecutorum seipsum interficerunt, quarum memoria in Ecclesia celebratur. Hac ibi.

Resp. 6. Si membrum sit sanum, non licet ulli private persona, etiam ipsi (vel de consensu eius) cujus est, præscindere, bene tamen per autoritatem publicam propter delicta. Ita S. D. quest. 65. art. 1. Ratio patet ex dictis pro R. 1.

Resp. 7. Si membrum propter putredinem si sit totius corporis corruptivum, de voluntate eius cujus est licet illud præscindere propter salutem totius corporis. S. D. ibidem.

Ratio: quia uniuersic commissa est cura proprie salutis. Et eadem ratio est, si fiat voluntate ejus ad quem pertinet curare de salute ejus qui habet membrum corruptivum, ait S. Thom. qui ad 1. id explicat docens, id quidem esse contra naturam particularem, putat, ipsius membris, vel hominis, esse tamen secundum naturam ad inclinationem universalem, in comparatione ad bonum commune.

Resp. 8. Ad vitandum magis malum, etiam solum ab intrinseco illatum, licet se mutilare, v. g. abscissionem manum ligatam, ad evadendum ignem.

Ratio: quia tunc mutilatio est medium necessarium ad conservandam vitam, ad quam membra per se ordinantur.

XXII. Resp. 9. Non licet, sed mortale est se castigare propter casitatem servandam. Ita S. D. q. 65. art. 1. ad 3. dicens: Membrum non est præscindendum propter corporalem salutem totius, nisi quando alter toti subveniri non potest. Saluti autem spirituali semper potest alter subveniri, quam per membra præcisionem: quia peccatum subiectum voluntati.

Et ideo in nullo licet membrum præscindere, propter quodcumque peccatum vitandum.

Unde Chrysostom. expónens illud Matt. 19. „Sunt, Eunuchi, qui seipso castraverunt propter Regnum Cœlorum, dicit, non per membrorum abscissionem, nem, sed malarum cogitationum interemptionem; Maledictioni enim est obnoxius, qui membrum abscondit. Etenim qui homicida sunt, talia presunt, munt. Et postea subdit: Neque concupiscentia mansuetior ita fit, sed molestior. Aliunde enim habet fontes sperma quod in nobis est, & præcipue pro à proposito incontinenti, & mente negligente. Nec ita abscissio membri comprimit tentationes, ut cogitationis frenum: Hoc S. Thom.“

Addo: Quod ex castratione, solidum im pediat generatio, manente immo magis inflammat concupiscentia: hinc saepè magis luxuriantur castrati quam alii; quod expressit Ecclesiasticus c. 30. dicens: Si ut Spado completes Virginem, & supiram. Eadem Responsio 9. manifeste patet ex Cone. Niceno. can. 1. c. Si quis, dist. 55. Ex his etiam patet intelligentia verborum Christi Matth. 24. Si oculus tuus scandalizat te, erue eum: non enim loquitur de parte, seu oculo corporali, sed de spirituali erundo per remotionem occasionum peccandi.

XXIII. Resp. 10. Probabilis, & tutius est, quod non licet, sed mortale sit se castrare, vel permittere, ad retinendam teneoram vocem pro musica, etiam divini cultus: unde & parentes id in filiis permittentes mortaliter peccant. Ita colligitur ex S. Th. q. 65. art. 1. in corp. Cuius Doctrina adducta est in R. 6. & 9. Est autem contra aliquos RR.

Ratio 1. Cujuscumque membra amputatio, est partiale suipius homicidium, exponite se homo per castrationem presenti periculo vite. Ergo.

2. Nemo est dominus membrorum suorum, sed solidum usuarium: Ergo non potest in eorum abscissionem licet consentire, nisi pro conservatione totius corporis, vel membri principialis.

3. Castrationis non est licita ob finem spiritualem, v. g. casitatem, ut patet ex Resp. 9. ergo multo minus ob bonum temporale, cum hoc sit inferior illo.

4. Suavitas vocis mulieris non est perfectio corporis virilis immo eviratio probro ductum, & facit non esse integrum hominem: Ergo propter eam castrationis non excusat.

5. Etsi haec suavitas vocis applicetur ad divinum cultum, non est tamen ei necessaria: nihil dicendo de hoc, quod Spadones ea crebriter utantur extra Ecclesiam, quam intra; ac intra per eam sepè ad lasciviam incitent. Ergo.

Ex his etiam solvuntur Opposiciones adversariorum, & ex ratione 4. usufrui quarium posse rem usufructuarum facere meliorem; v. g. arbores iunctiles tollendo, meliores inferendo: Sed homo (subsumit) est usufructuari sui corporis: Ergo potest illud meliorare. Sed melioratur per suavitatem vocis. Ergo.

Negatur enim secunda min. Subsumpta. Vide in Tract. de Censoris, quod homicidium, castrationem, aliaque mutilationem, & in quibus casibus inducat irregularitatem. Et hic obiter solim.

Nota, vulgi errore esse, quod castratus, ad Ordines sive de jure sive ex dispensatione admisus, partem præcisanam pulverizatam debeat portare ad colum: Hac enim portatio corporis integratitudinem, ac virilitatem ei non restituit.

QUÆRÒ V. Licetne in aliquo casu, ob bonum publicum, v. g. quia civitas dura premitur obsidione, quam Tyrannus, vult solvere, modo ipsi detur caput alioquin innocentis, quem Tyrannus maximè odit: Licetne, inquit, in hoc casu direxte per se, id est, ex intentio ne occidere innocentem in sua iniocentia permanet? Item: Licetne in bello justa saltet?

XIV. Resp. Tutor, & probalior est sententia negativa, quæ co iligitur ex S. Thom. quest. 64. art. 6. in fine c. dicent e: Nullo modo licet occidere innocentem. Ubi

Nota: nos hic non loqui de innocentem, qui in foro est probatus nocens, de hoc enim agetur
Exam. 4. num. 40.

Ratio 1. Nemo direcet, & per se potest auferre vitam, nisi qui habet dominum vita: Sed solus Deus habet dominum vita hominis, unde Abraham non peccasset occidendo filium suum Isaac, quia erat ei mandatum a Domino. *Ergo.*

Ratio 2. de bello justo est: fundamentum belli, & nescis est injuria illata: Sed innocentes (uti sunt mulieres, parvuli, Religiosi, Clerici, Peregrini, Hostes, Mercatores, & ceteri, & redeuentes) non infirmitur injuriarum, ut supponitur; si enim aliquantum patiarunt variatur casus, & fiunt nocentes. *Ergo.*

Dicitum est in Quæst. per se, & direcet, nam indirecte, & per accidentem occidere innocentem, non est peccatum, sicut si bellum justum non possit alter expediti; quam cum nocentibus occidendo innocentem. Eadem ratione Respublica licet exponit pro sua defensione vitam civium. Pariter in casu in Q. 5. proposito innocens sponte sua tamquam pars (quæ est propter totum) tenetur, se offere pro bono communis, ut à tanto malo liberet communitem, quod si non faciat, potest id Respublica ei praepetrare; si præceptio non obediatur, jam fit nocens, & tunc ut talis potest trahi Tyranno.

Oppon. 1. contra hanc indirectam occisionem innocentis: in eo casu Respublica non possit Tyranno Codices sacros, alias res sacras tradere ad illudendum.

2. Nec Virginem ad violandum, si eam peteret. *Ergo* nec Innocentem.

Ratio Consequentiam. Nam iuxta omnes DD. honor Dei est præferendus etiam publica saluti, seu bono communis: illa autem traditio rerum sacrarum esset sacrilegium, dedecet, & injurya direcet redundans in Deum. Virginem autem magnum minnet periculum animæ, ne consentiat in peccatum.

QUÆRO VI. Licitne per medicinas, vel alia media procurare abortum, maximè pro conservatio-
ne vita humana?

XXV. Resp. 1. Qui ex malitia impedit, ne fetus humanae concipiatur, aut conceptus animetur, licet non proprie homicida, est tamen quasi talis, & mortali peccatum.

Ratio: Homicidium propriæ est occidio hominis, quando autem fetus non est animatus, non est homo; quia tamen sentiat ad generationem hominis ordinatur, est indirecta occiso hominis. *Ergo.* Nota tamen, per hoc non incurri irregularitatem.

2. Qui voluntarie, sive ipsa sua opera, sive consilio, sive alio modo procurat abortum futuri animati, effectu secuto, gravissime peccat, & incurrit irregularitatem.

Ratio: Quia verè est homicidium. Vide infra de irregularitate.

3. Probabilis est, & tutius est, numquam licere, direcet expellere futurum, eti nondum animatum etiam propter vitam conservandam, aut infamiam vietam, aut scandalum.

Ratio 1. Directa procuratio abortus est intrinsecè mala, quia est contra naturam, & finem primarij generationis: Ergo nullo fine cohonestari potest. Et ex opposita sententiæ sequuntur infiniti abusus.

Ratio 2. Substantia seminis non tam proximè servit generationi hominis, quam fetus inanimatus: Sed directa expulsi seminis est intrinsecè mala, nec ullo fine cohonestari potest, v. g. sanitatis gratia, aut ne parentes graventur prolibis, aut ad cavendum infamiam, seu tuendum honorem, ne adultera, vel puerula deflorata concipiatur, quibus ea de causa non cœtit statim post coitum ejercere semen, etiam si impressa essent, quia hæc violencia oppresio non derogat honori. *Ergo.*

Nota inter propositiones ab Innocentio XI. damnatas esse, & hanc Num. 34. Licit procurare abortum

ante animationem fatus, ne quælla deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

Oppon. Inter duo mala minus potest eligi, quæ est communis regule juris: Sed perdere futurum imperfictum est minus malum, quam miseram mulierem exponere periculo vita, scandali, infamie, &c. si peccasset occidendo filium suum Isaac, quia erat ei mandatum a Domino. *Ergo.*

Ratio 2. de bello justo est: fundamentum belli, & nescis est injuria illata: Sed innocentes (uti sunt mulieres, parvuli, Religiosi, Clerici, Peregrini, Hostes, Mercatores, & ceteri, & redeuentes) non infirmitur injuriarum, ut supponitur; si enim aliquantum patiarunt variatur casus, & fiunt nocentes. *Ergo.*

Ratio: Ad hoc Respondetur, maj. esse veram de duobus malis peccatis, ut sunt v. g. vulnus, vel mors, non verò de multis culpe; nam nec minimum veniale peccatum licet committere, etiam pro salute totius mundi, & juxta illud Christi: *Quid prodes homini, si universum mundum luceris, anima vero sue detrimentum patiaris?*

Quomodo possit inter duo mala culpæ suaderi minus, vide supra Tract. 7. Exam. 7. num. 145. ad Casum sextum.

Resp. 4. Juxta sententiam licet sumere medicinam, quæ direcet, & ex natura sua tendit ad sanitatem matris, & non ad expulsionem fetus, si sanitas aliter obtineri non possit, saltu si fetus non sit animatus.

Ratio: Quia tunc abortus sequitur merè per accidentem, & medicina sumitur præcisè ex motivo sanitatis.

Resp. 5. Item licet, eti fetus jam eset animatus, si de matris sanitate jam eset desperatum, & ea non sanata proles prodire non posset.

Ratio: quia in hoc medicina eset favorabilis matri, & proli, quia matre moriente mortifera, & proles, matre sanata possit supervivere proles, licet forte per accidentem sequeatur abortus.

XXVI. *Quid sentis de tempore, quo fetus animatur?*

Ratio: Communis DD. opinio est, masculum animali, & proli, quia matre moriente mortifera, & proles, matre sanata possit supervivere proles, licet forte per accidentem sequeatur abortus.

XXVII. *Sed quid si dubitetur, sitne mas, vel femina?*

Ratio: Quod forum conscientia (in quo in dubio pars tutor est eligenda) presumentum est esse animatum post diem 40. Quam sententiam ut communiori practicari in Penitentiaria Romana, testatur *Silvius ex Navarro*, multum in dicta Penitentiaria versato. *E* contra in foro contentioso, dum agitur de Penitentiaria infligenda, pars maior eligenda est. *E*

Ratio: *Nota* inter propositiones ab Innocentio XI. damnatas esse, & hanc 35. *Videtur probabile, omnem futurum, quādū in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere carnem habere, cum parvus; ac consequenter dicendam erit, in nullo abortu homicidium commiti.*

Ratio: *Estne licitum, privata auctoritate occidente invasorem pro defensione sua personæ, seu vita, aut bonorum temporalium, divitiarum, putatice, honoris, famæ, &c.*

XXVIII. *Ratio 1.* Probabilis est, quod quis regulariter ex motivo virtutis, pro vita corporali, vel spirituali invasoris sui (ut si habeat locum penitentiarum) possit se permittere ab eo occidi, dum confidit se esse sine peccato mortali, vel si de eo prius elicit contritionem: *secus non licet.*

Ratio 2. *Tum quia præceptum de conservanda vita est affirmatur, ideoque non obligat pro semper, sed pro loco, & tempore. Tum etiam; quia licet vita propria secundum se sumpta ex charitate sui ipsius sit præferenda vita alienæ etiam secundum se sumpta, si tamen huic adjungatur supernaturale motu virtutis, illa præferri potest.*

Ratio 3. *Ordo patet exemplo Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 4. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 5. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 6. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 7. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 8. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 9. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 10. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 11. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 12. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 13. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 14. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 15. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 16. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 17. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 18. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 19. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 20. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 21. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 22. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 23. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 24. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 25. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 26. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 27. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 28. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 29. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 30. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 31. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 32. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 33. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 34. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 35. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 36. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 37. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.

R. 2. *Cuius homini licitum est, injustum invasus suum in ipso actu aggressione occidere, cum moderamine inculpate tutela, & sine omni labore.*

Ratio 38. *Item patet exemplum Christi, & plurimorum Martyrum.*

Dixi regulariter. Non enim licet, si invasus sit multum necessarius Reipublicæ.